

PRAKOVSKÉ noviny

Občasnik občanov Prakoviec

Ročník II číslo 4 december 2008 ISSN 1337-5520

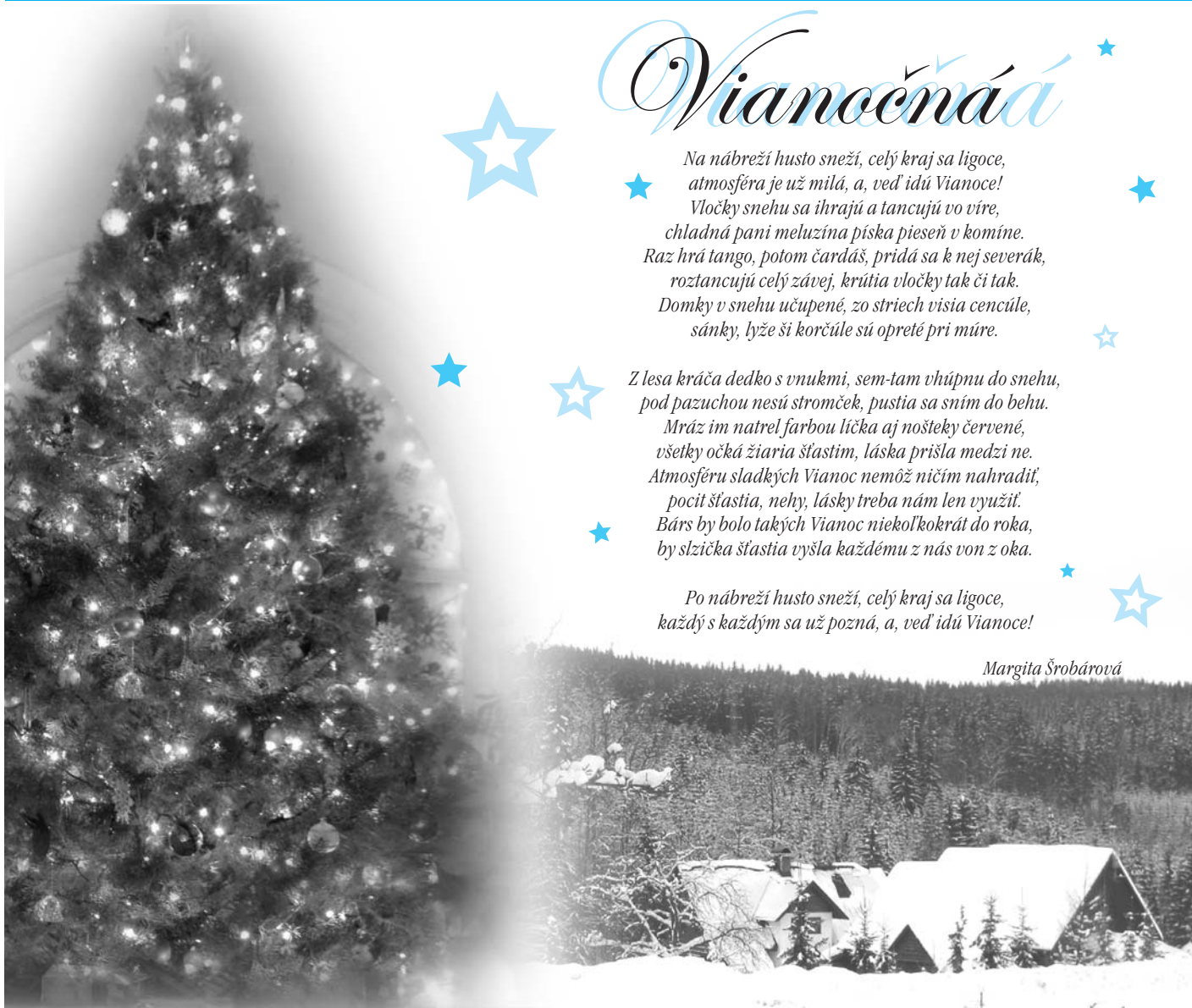
Vianočná

Na nábreží husto sneží, celý kraj sa ligoce,
atmosféra je už milá, a, veď idú Vianoce!
Vločky snehu sa ihrajú a tancujú vo víre,
chladná pani meluzína píska pieseň v komíne.
Raz hrá tango, potom čardáš, pridá sa k nej severák,
roztancujú celý závej, krútia vločky tak či tak.
Domky v snehu učupené, zo stiech visia cencúle,
sánky, lyže ší korčúle sú opreté pri múre.

Z lesa kráča dedko s vnukmi, sem-tam vhuľpnu do snehu,
pod pazuchou nesú stromček, pustia sa sním do behu.
Mráz im natrel farbou líčka aj nošteky červené,
všetky očká žiaria šťastím, láska prišla medzi ne.
Atmosféru sladkých Vianoc nemôž ničím nahradiť,
pocit šťastia, nehý, lásky treba nám len využiť.
Bárs by bolo takých Vianoc niekoľkokrát do roka,
by slzička šťastia vyšla každému z nás von z oka.

Po nábreží husto sneží, celý kraj sa ligoce,
každý s každým sa už pozná, a, veď idú Vianoce!

Margita Šrobárová

Pozývame Vás na Vianočný jarmok, ktorý sa uskutoční
19. decembra 2008 od 12,00 do 19,00 hod.
pred Obecným úradom Prakovce (čítajte na str. 11)

Vážení čitatelia!

Pamäť je schopnosť uchovávať a vybavovať si vnemy. Niekedy si s nami nepekne zahráva – napr. za svet si nevieme spomenúť na meno človeka, ktorého dobre poznáme (mám s tým osobné skúsenosti). Všetci zabúdame, niektoré veci akoby sa samy „schovávali“ a my sa neustále znervózňujeme ich hľadaním. Je to v povahe človeka – zabúdať. O to viac nás fascinujú ľudia, ktorí dokážu roky opatrovať určité dokumenty, predmety, s ktorými sú späté ich spomienky na blízkych, resp. udalosti, ktoré sú pre nich mimoriadne dôležité. Temer každý z nás má také svojmu srdcu blízke predmety, dokonca niektoré putujú niekoľkými generáciami. Dnes Vám priblížime dve udalosti, ktoré stáli ich majiteľom za také uchovávanie: pamiatka na námorníkov potopenej lode Szent Istvan z roku 1918 a veľtrh v Izmiře z roku 1959.

Strela som sa v našej obci už aj s kritickými ohlasmi – načo píšeme o tom, čo už bolo. Nie nadarmo však už Cicero povedal: „História ist magistra vitae.“ (História je učiteľkou života). Ak si nevážíme minulosť, nezaslúžime si budúcnosť. Verím, že sa nájde medzi nami dosť takých občanov, ktorým článkami o našej histórii ulahodíme, ba rozhodnú sa prispieť aj svojimi spomienkami a historickými materiálmi. Chceme, aby Prakovské noviny boli takým nástrojom predĺženia pamäti našej obce aj pre generácie, ktoré prídu po nás.

Svoje námety, postrehy, pripomienky, ale aj kritiku môžete posielat' na e-mailovú adresu prakonoviny@centrum.sk, alebo ich osobne doneste do obecnej knižnice.

Monika Kleknerová

PRIHOVÁRA SA VÁM STAROSTA OBCE

Vážení občania!

Bliži sa koniec roka, ktorý nám všetkým priniesol veľa radostí, ale aj starostí. Už to tak chodí a inak zrejme nebude ani tentokrát, že na to zlé človek voľajako zabudne a zostanú iba spomienky na príjemné udalosti, spomienky na všetko to dobré, čo nás stretlo.

Na konci roka je zvykom bilancovať uplynulé obdobie. Mal by som tu možno napísať, čo všetko sa urobilo a ako sme to zvládli. Nemám to však tentokrát v úmysle. Snažili sme sa, aby tu Úrad bol pre ľudí, aby sme čo to opravili a znovu niečo nové vytvorili. S končiacim sa rokom sa iste každý z nás zamyslí a zhodnotí svoju prácu a svoju činnosť v práve uplynulom období. Naša miestna samospráva zabezpečovala v priebehu roka úlohy vyplývajúce zo zákona o obecnom zriadení a z Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Uskutočnili sa niektoré investičné a neinvestičné aktivity, kultúrne a spoločenské podujatia, ktorých cieľom bolo prispieť k zlepšeniu kvality života občanov v našej obci.

Stále ostáva našou snahou prostredníctvom nám dostupných komunikačných prostriedkov pravidelne a pravdivo vás informovať o diania v našej obci. Počas

nastávajúcich sviatkov pokoja, lásky a porozumenia mnohí z nás budú tráviť chvíle voľna v teple svojich príbytkov pri televíznych obrazovkách. V tejto súvislosti chceme upozorniť občanov, že žiaden z pracovníkov obecného úradu nerozhodoval v minulosti, ani v súčasnosti nerozhoduje o programovej skladbe spoločného televízneho satelitného vysielania na sídlisku SNP. Uvádzam to na základe šíriacich sa dezinformácií medzi občanmi. O tom, aká bude skladba programov spoločného televízneho satelitného vysielania na sídlisku SNP, rozhodujú občania sídliska prostredníctvom svojich zástupcov v Združení vlastníkov bytových spoločenstiev.

Rok, za ktorým sa zakrátko zatvorí dvere nebol ľahký, podarilo sa nám však spoločne aj v tomto období dokázať, že vieme potiahnúť za jeden povraz a nájsť cestu jeden k druhému a aj takto šíriť dobré meno našej obce v regióne a v širšom okolí. Snažme sa pri činnostiach, ktoré podnikáme, vždy myslieť nielen na seba, ale aj na tých, ktorí žijú s nami a vedľa nás. Chceme sa vám poďakovať touto cestou za spoločne vykonanú prácu v prospech našej obce.

Ďakujem poslancom obecného zastupiteľstva, členom

komisii pri OZ, pracovníkom obce, koordinátorom a pracovníkom zapojeným v projekte menších obecných služieb, pracovníkom opatrovateľskej služby, terénnym sociálnym pracovníkom, ďakujem pracovníkom základnej a materskej školy, podnikateľským subjektom pôsobiacim na území obce, ale aj všetkým podnikateľom z obce, dobrovoľným pracovníkom kultúry a športu, hasičom, občianskym združeniam, všetkým občanom, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom podieľali na všestrannej činnosti v obci. Chceme sa poďakovať mnohým vám za podporu a za aktivitu, ktorú prejavujete a ktorú je cítiť vo všetkých oblastiach spoločenského života našej obce.

K blížiacim sa vianočným sviatkom dovoľte zaželať vám predovšetkým dobré zdravie, veľa tvorivých úspechov v práci, pokojné pracovné prostredie a pokoj v rodinách. Nech sa nám darí aj v roku 2009!

Mgr. Pavol Lukáš,
starosta obce

UZNESENIA

prijaté na zasadnutiach obecného zastupiteľstva v Prakovciach

XXII. zasadnutie 18.09.2008.

Uznesenie č. 167/2008

Obecné zastupiteľstvo schvaľuje Správu o hospodárení Obce Prakovce pre I. polrok 2008

Uznesenie č. 168/2008

Obecné zastupiteľstvo schvaľuje návrh zloženia inventarizačných komisii pre rok 2008

Uznesenie č. 169/2008

Obecné zastupiteľstvo schvaľuje projekt dopravného značenia v Obci Prakovce

Uznesenie č. 170/2008

Obecné zastupiteľstvo schvaľuje prípravu zámeru revitalizácie centra Obce Prakovce prostredníctvom ROP – Regenerácia sídiel.

Uznesenie č. 171/2008

Obecné zastupiteľstvo súhlasí s vydaním záväzného stanoviska k odpredaju pozemkov parc. č. CKN 774 (záhrady) o výmere 718 m² LV č. 845 a parc. č. EKN 75/1 (trvalý trávnatý porast) o výmere 1874 m² LV č. 845 v k. ú. Prakovce, pre žiadateľov Jozefa Grančaja a manželku Moniku Grančajovú, bytom Prakovce č. s. 24. Dané pozemky sú podľa LV č. 845 vo vlastníctve Slovenského pozemkového fondu.

Uznesenie č. 172/2008

Obecné zastupiteľstvo schvaľuje odpredaj pozemku parc. č. EKN č.76/11 o výmere 483 m² zapísané na LV č. 1 v k. ú. Prakovce, pre žiadateľov Jozefa Grančaja a manželku Moniku Grančajovú, bytom Prakovce č. s. 24 za účelom rozšírenia pozemku. Cena bude stanovená znaleckým posudkom, vyhotoveným znalcom v oblasti oceňovania nehnuteľností spracovaného na náklady žiadateľov. Platnosť uznesenia je limitovaná: do 30.03.2009.

Uznesenie č. 173/2008

Obecné zastupiteľstvo schvaľuje odpredaj časti pozemku parc. č. CKN 1036/3 (trvalý trávny porast) o výmere cca 2001 m² v k. ú. Prakovce pre žiadateľov Milana Kačira s manželkou Evou Kačirovou. Cena bude stanovená súdnoznaleckým posudkom, vyhotoveným znalcom v oblasti oceňovania nehnuteľností spracovaného na náklady žiadateľov v rozsahu podľa geometrického plánu spracovaného na náklady žiadateľov. Platnosť uznesenia je limitovaná: do 30.03.2009.

Uznesenie č. 174/2008

Obecné zastupiteľstvo nesúhlasí s prenájmom časti pozemku KNC 1006/9 v k. ú. Prakovce o výmere 9 m² pre žiadateľa Štefana Pačana, bytom Krompachy, Slovenská 1134/6.

XXIII. mimoriadne zasadnutie 07.11.2008

Uznesenie č. 175/2008

Obecné zastupiteľstvo schvaľuje termíny príležitostných trhov predajaspotrebného tovaru v P-centre Klubu kultúry v Prakovciach, v súlade s VZN č. 3/2008 – Trhový poriadok, v dňoch 10.11.2008, 13.11.2008 a 25.11.2008 od 09,00 do 17,00 hod.

JUBILANTI

80 rokov

Karol Harakovský
 Štefánia Javorková
 Mária Pavlová
 Zuzana Routschková
 Katarína Sadvárová

75 rokov

Jolana Gaľová
 Jozef Holeva
 Ján Kakalejčík
 František Pindroch

70 rokov

Stanislav Bencko
 Michal Lazár
 Eduard Petričko
 Helena Šebestyenová

NARODENIA

od 1. 8. 2008 do 19. 11. 2008

Karin Bikárová
 Kevin Horváth
 Jakub Husenica
 Michaela Mižigarová
 Roman Mižigar
 Dávid Sedlák
 Martin Tuľa
 Viliam Urbašek
 Nella Výrosteková

ÚMRTIA

od 27. 7. 2008 do 19. 11. 2008

Katarína Dorčáková
 Vincent Eližer
 Marta Gaľová
 Bartolomej Tokarčík
 Anna Tuľová

TÝŽDEŇ ŠPORTU

O tom, že pohyb je jeden z dôležitých faktorov zdravia, a že je potrebné k nemu viesť aj tých najmenších, vedia aj učiteľky MŠ.

Deti sú spokojné a zdravé, ak majú dostatok pohybovej aktivity s využitím priestoru nielen v triedach, ale i na školskom dvore a ihriskách. Svedčí o tom TÝŽDEŇ ŠPORTU uskutočnený v októbri. Deti sa tešili rôznym športovým aktivitám: preteky v behu, hod kriketovou loptičkou, jazda na trojkolkách a kolo-bežkách, preteky s fúrikmi a nákladom, pohybové hry a hry s loptou.

Vieroslava Marcinková (uč. MŠ)

ČIERNE SKLÁDKY V OBCI

Niektoré sú skryté, zabudnuté a viditeľné, len keď prechádzate náhodou okolo. Iné sú nápadné, ale napriek tomu „neviditeľné“ pre tých, ktorí ich vytvárajú. Jednu vec však majú spoločnú – sú nelegálne.

Niektoré tieto „čierne skládky“ predstavujú staré environmentálne záťaž, ktoré vznikli už v minulosti. Stávajú sa nebezpečnými z hľadiska šírenia chorôb, rozmnožovania neprijemných parazitov a znečisťujú povrchové i podpovrchové vody.

Negatívom je aj to, že v našej obci sú nielen staré záťaž, ale vznikajú ďalšie nelegálne skládky stavebného materiálu, plastových odpadov, bioodpadov zo záhrad a i. (p. obrázky). Pôvodcami týchto neriadených skládok sú nielen samotní občania Prakoviec, ale aj obyvatelia susedných obcí. K pôvodcom odpadu sa často pridávajú aj niektoré podnikateľské subjekty.

Nové zákonné úpravy už v súčasnosti nedovoľujú svojvoľné ukladanie odpadu na neriadené skládky. Vzhľadom na nebezpečnosť týchto čiernych skládok sa na území Prakoviec začína postupné mapovanie výskytu skládok

a sledovanie ich vplyvu na jednotlivé zložky životného prostredia. Podrobným prieskumom sa bude zisťovať približný obsah skládky, možné ohrozenie vôd, ovzdušia a celého okolia. Na základe výsledkov výskumu sa potom obsah skládky môže previezť na riadenú skládku alebo sa skládka upraví tak, aby svojím charakterom neohrozovala životné prostredie a zdravie obyvateľov. Finančné náklady na zneškodnenie neriadenej skládky obcou sú veľmi vysoké a z tohto dôvodu je celý proces ich odstraňovania veľmi zdĺhavý.

Týmto článkom vyzývame obyvateľov, aby tunajšiemu úradu hlásili čierne skládky na ich území a poukázali na tých, ktorí takto znečisťujú životné prostredie našej obce.

Ak by si každý z nás uvedomil, že tvorbou čiernych skládok škodí sám sebe, prispieva k znečisťovaniu životného prostredia a samozrejme aj k zvýšeniu krvného tlaku ostatným občanom, ktorých sa to dotkne v náraste poplatkov za komunálne odpady a drobné stavebné odpady vyberaných obcou.

Ing. Anna Štefančíková

Blíži sa koniec roka.

Máte vyrovnané miestne dane a poplatok za komunálny odpad?

27. október 2008 - Medzinárodný deň školských knižníc

Kniha – každodenná súčasť života alebo vzdelávame sa v obradnej sieni

Medzinárodný deň školských knižníc sa tento rok uskutočnil 27. októbra. Žiaci a učitelia Základnej školy s MŠ v Prakovciach ani tentokrát nezabudli na túto udalosť a dobre sa pripravili. Základom ich pracovnej činnosti bol rozprávkový svet pre deti I. stupňa a skutočné použitie knihy v každodennom živote pre žiakov II. stupňa. Pracovným prostredím sa stali triedy, počítačové učebne, žiacka knižnica spolu s čítárňou a obradná sieň na obecnej úrade. Hlavnými hosťami sa stali Zbor pre občianske záležitosti a spisovateľka Jana Pronsá.

Žiaci II. stupňa mali svoje úlohy dobre rozdelené. Jedna časť pracovala na projektoch v školských priestoroch, druhá časť odišla na obecný úrad. Tu ich čakali zaujímavé úlohy. Členovia ZPOZ-u (väčšinou pedagogickí zamestnanci školy) predviedli žiakom svoju prácu pre občanov obce. Prvá bola ukážka sobáša, potom nasledovalo uvítanie dieťaťa a časti programu Dni Prakoviec venovanému 640. výročiu prvej písomnej zmienky o obci. Do ukážok sa aktívne zapojili aj žiaci ako spoluaktéri. Zahrali si rolu ženicha a nevesty, zarecitovali dieťatku v kolíske, z pripravených kníh si vybrali vhodné texty

trémy sa začali sypať zvedavé otázky. Dozvedeli sme sa, že autorka historicko-romantických románov začala s písaním ešte na základnej škole v neďalekom Nálepkove. Od detstva chcela byť spisovateľkou, preto veľa čítala, počúvala ľudí vo svojom okolí, recitovala básne a písala vlastné diela. Jej bezprostredné odpovede a príjemný prejav deti naplno zaujali a takmer ani neuverili, že beseda sa blíži ku svojmu koncu. Na záver požiadali pani spisovateľku o zápis do pamätnej knihy a veľkou kyticou sa jej poďakovali. Samozrejme, že si besedu zachytili i na diktafón, aby sa o svoje zážitky mohli podeliť s ostatnými v školskom časopise.

V škole medzitým vyrástli krásne projekty. Žiaci v tematických mapách spracovali z kníh, z internetových stránok a z časopisov informácie o M. Rúfusovi, V. Šikuli, V. Zamarovskom, zahrali sa na M. Hrebendu, preniesli sa do čias Johanna Gutenberga. Všetky činnosti prebiehali v priateľskej atmosfére a žiaci si ani neuvedomovali, ako hlboko ich jednotlivé úlohy zaujali a čo všetko dokázali pomocou kníh vytvoriť. Na svoje projekty boli naozaj právom hrdí.

Neoddychovali ani mladší žiaci. Kto by v tento deň zavítal do našej školy, určite by si pomyslel, že zablúdiť. Na chodbách nestretával žiakov, ale kráľa, princeznú, trpaslíka či nebudaj aj vodníka. Nie, nezablúdiť. To sa len žiaci 1. - 4. ročníka a špeciálnych tried spolu so svojimi učiteľmi takto pripravili na Medzinárodný deň školských knižníc. Celé dopoludnie sa nieslo pod heslom Hráme sa na umelcov. Po posledných maskovacích úpravách sa zišli rozprávkové postavičky v najväčšej triede, kde ich do riše rozprávok uviedli tretiaci prednesom rozprávky Soľ nad zlato. Štvrtáci im túto rozprávku zasa ukázali v divadelnej podobe s bábkami, ktoré pre deti ušili ich mamičky. Boli hercami. Prváčkovia sa premenili na ilus-

trátorov. Výtvarne zachytili rozprávku Červená čiapočka. Z hotových prác si zhotovili leporelo.

Pre druhákov bol pripravený kvíz pod názvom „Pršteky a rozumček v akcii“.

Tretiaci mali vytvoriť rozprávku podľa abecedy tak, aby sa každá veta začínala na iné písmeno. Prvá na A, druhá na B... Jedným slovom - boli spisovateľmi. Štvrtáci pracovali v skupinkách. Už doma si mali nastrihať rôzne slová z rôznych časopisov a v škole sa zahrali na básnikov. Ich úlohou bolo vytvoriť aspoň štvorveršovú báseň a predniesť ju spolužiakom. V druhej aktivite mali na slovo TRPASILÍK, KRÁL, PRINCEZNA tvoriť cinquecen.

Do aktivít sa zapojili aj žiaci špeciálnych tried. V I. špeciálnej triede sa zahrali na ilustrátorov. Výtvarne stvárnil rozprávku Červená čiapočka a spravili si leporelo. Každý žiak znázornil určitú časť rozprávky a o tejto časti porozprával ostatným spolužiakom. Boli jazykovedci. Žiaci II. špeciálnej triedy boli zasa sochármi. Rôznymi technikami mali vytvoriť hlavu ježibaby.

A ďalší pekný deň bol rýchlo za nami. Celé podujatie sa žiakom veľmi páčilo a boli spokojní sami so sebou, že sa dokázali pohrať s knihami a prežiť poučné dopoludnie.

V myslí nám učiteľom zostáva pranie, aby po návrate zo školy domov zobrali do rúk knihy a objavovali v nich krásu, ktorá je tam zaiste ukrytá. Len ju treba neustále a každodenne hľadať.

PaedDr. Jana Daňková, Mgr. Štefánia Gallová,
Mgr. Dagmar Vargová

k týmto témam. Naučili sa pieseň, ktorú si spievali bývali zlievači (gizeri), keď išli po dedine.

Dopoludnie strávené spolu s členmi ZPOZ-u sa stalo pre mnohých veľmi zaujímavé a zároveň silno motivujúce pre tých, ktorí radi recitujú, spievajú alebo majú vzťah k iným kultúrnym činnostiam. Dozvedeli sa, ako vyzerá práca členov pri výbere textov, čo všetko musia sledovať, kde hľadať, ako byť neustále v kontakte s novými literárnymi dielami. Žiaci mali nielen možnosť sledovať kultúru prejavu účinkujúcich, ich istotu vystupovania pred verejnosťou, ale aj oni si to mohli vyskúšať v reálnej situácii. Táto činnosť určite privedie niektorých žiakov zamyslieť sa nad tým, aby sa hlbšie venovali literatúre, čítaniu, prednesu a peknému vystupovaniu pre verejnosť.

Po takto rozbehnutej pracovnej činnosti sme sa tešili na stretnutie s pani spisovateľkou Janou Pronsou. Žiaci ju milo privítali a po opadnutí

OKTÓBER - MESIAC ÚCTY K STARŠÍM

„Milé starké, milí starkí,
tu sú pre vás slová vďaky...“

Takto sa prihovárali deti 3. triedy z Materskej školy v Prakovciach pod vedením p. uč. Slovinskej a p. uč. Mlakovej našim starším spoluobčanom.

Košičkom veselých pesničiek, básní, tanca a hier potešili srdcia starčekov a stareniek. V klube kultúry sme

doplnili program pripravený žiakmi ZŠ aj našim vystúpením. Navštívili sme aj Dom sociálnej starostlivosti v Prakovciach, kde sme starkým ukázali, čo všetko sa deti pre nich s radosťou naučili. Ako spomienku na milé stretnutie sme im odovzdali malé darčeky. Deti sa potešili sladkej odmenou.

H. Mlaková, R. Slovinská (učiteľky MŠ)

JESENNÉ VARIÁCIE

Vitamíny zo záhradky ulahodia nielen hladnému brušku, ale svojou pestrosťou a rozmanitosťou aj každému zvedavému očku. To inšpirovalo učiteľky z MŠ, ktoré spolu so svojimi zverencami a ich rodičmi zapojili fantáziu a šikovnosť a vniesli nádherný umelecký jesenný nádych do budovy MŠ.

Rôzna zelenina, ktorá vyrástla v záhrade mamičiek a babičiek sa s kúskom fantázie razom zmenila na zaujímavé postavičky a zvieratká. Naše deti dokázali, že spolu s rodičmi majú šikovné ruky a aj obyčajný zemiak sa stane krásnym slonom, mrkva stonožkou, cibuľa MISS zeleniny, cesnak poskakujúcim zajkom – ak nápadom a tvorivosti dáme zelenú. Zo všetkých výtvarov sme si vo vestibule MŠ pripravili výstavku, ktorej sa potešili nielen učiteľky a deti z MŠ, ale mohli sa popýšiť aj šikovní ockovia a mamičky, ktorí pomáhali deťom vytvoriť „malé umelecké diela“.

Katarína Boháčová (učiteľka MŠ)

ZÁĽUBY PRAKOVČANOV

LIEČIVÉ RASTLINY možnosti ich použitia pre vlastnú doplnkovú liečbu

Vo všetkých číslach Prakovských novín, ktoré doteraz vyšli, sme sa v rubrike Záľuby Prakovčanov venovali s pánom Almášim liečivým rastlinám. Dnes je tu posledná časť. Pán Almáši odchádza z Prakoviec. Ďakujeme mu, že bol ochotný podeliť sa s nami so svojimi životnými skúsenosťami v používaní liečivých bylín, možno nás trochu aj naučil vážiť si prírodu a všetko, čo z nej pochádza. Svoje príspevky nám stále doniesol napísané aj vo svojom veku bezchybne, písané krásnym rukopisom.

Ďakujeme pánovi Almášimu a nech mu aj bylinky ešte dlho pomáhajú udržiavať dobré zdravie!

Kyprina úzkolistá-

- ľudový názov vrábka, vierbička

Túto rastlinu som zbieral už v mojej

mladosti nie ako liečivú, ale ako dobre chuťovú na kŕmenie domácich zvierat. Rástla pravidelne v rúbanskách. Keď sa prestali vyrubovať väčšie plochy lesov, vytratila sa táto rastlina na dlhé roky z našej doliny. Vrátila sa späť pred štyrmi rokmi. Vyrastá ako predtým do výšky 1 – 1,2 metrov.

V tomto roku som ju nazbieral v Prakovciach v druhej polovici júna

- na svahoch bývalej strelnice Zväzarmu
- na futbalovom štadióne, svah pri lese
- za budovou bývalého MNV.

Rád zbieram túto liečivú rastlinu pre jej dobré účinky na organizmus a pre jej nádhernú ružovú farbu kvetov a ešte preto, že mi pripomína moje mladé roky, prežitú v osade Gelnica – Háaj, predtým Zenderling.

Suším zvlášť nadrobno porezané listy a zvlášť porezané kvety. V čom pomáha?

Odstraňuje pocit psychického napätia, odporúča sa pri pocitoch úzkosti, nespavosti, podráždenosti, bolestiach hlavy, ako aj na prehĺbenie spánku. Má protizápalové a ochranné účinky na sliznicu. Odporúča sa pri liečbe vredu žalúdka a dvanástnika, zápaloch žalúdka a čriev a ako podporný prostriedok pri zápale pľúc. Zvieravé účinky drogy sa so zreteľom na vysoký obsah kvalitných trieslovín uplatňujú pri infekčných chorobách tráviaceho ústrojenstva a letných hnačkách. Dosahujú sa s ňou lepšie výsledky ako pri dubovej kôre. Odporúča sa všetkým chorým so zakaleným močom. Ruskí vedci objavili v kvetoch kypriny látky s protirakovinovým účinkom. Pre informáciu uvádzam, že kyprina nelieči prostatu. Na túto chorobu si kúpte v lekární vrbovku málokvetú.

Zádušníka brečtanovitý-

- prakovsky – kocúrovo vajca, kocurňaky

Rastie v našich záhradách i na Sídlisku SNP i Breziňy ako nepotrebná burina – ale ako pre koho!

Posúďte sami účinky tejto rastliny na náš organizmus.

Má zvieravý, sťahujúci účinok, upravuje činnosť žalúdka a podporuje trávenie. Odporúča sa pri nervovej vyčerpanosti, uľahčuje odkašľávanie a má protihnačkový a močopudný účinok. Zlepšuje funkciu pečene a podporuje tvorbu žalúdočných štiav. Je vhodný na rozpúšťanie hlienov. Pôsobí proti plesni.

Celkovo osviežuje pokožku a patrí k „bylinkám pre krásu“. Čaj zo zádušníka sa odporúča vo forme záparu. Ako prevencia proti záchvatom dny a reumatickým ťažkostiam sa odporúčajú kúpele nôh zo zmesi zádušníka, rumančeka a šalvie lekárskej. (Pozn.: Túto bylinku pridávam do „polneciny“, hlavne tej veľkonočnej. Mk)

Dezider Almáši

... vlasy strieborné ...

*Príde čas, keď zo zrkadla
vyskočia nám vlasy strieborné.*

*Pochopíme mĺčky,
už sa prehol deň.*

Rátanie rokov... Aká márna práca.

Sivý vlas, verte, nie je sivý svet.

*Každý z nás denne niečo nachádza
a stráca.*

Dôležité je vidieť, dovidieť.

*Hlavné je vidieť za ten kopec útrap,
na choroby a na zlých duchov never.*

Nikto nemá času priveľa.

*Čas je pohyblivá rieka piesku,
prekroč ju,*

do vlaku nášho času prestúp.

*Kiež nijaký blesk a tresk ťa nestrasie,
zachovaj si dobrý deň aj v nečase.*

V škole to začína od konca septembra vrieť nápadmi, tvorbou, zvláštnym nadšením, nástennými novinami a to všetko pre našich starkých. Mesiac úcty k starším v Prakovciach znamená nacvičovať program, ktorý odznel s odovzdanosťou a úctou.

Deti Základnej školy s materskou školou v Prakovciach so svojimi učiteľmi pre rodičov a starých rodičov v Klube kultúry.

Pre jubilantov, ktorých každoročne striedame, Zbor pre občianske záležitosti s ľudovou hudbou a s detským folklórnym súborom Vánok odprezentoval výborný program, ktorý naši jubilujúci aj patrične prijali. Našich účinkujúcich takto vybičujú k opätovnej novej studnici nápadov a tvorby.

Vo svojich základniach si jubilantov pripomenuli Jednota dôchodcov a taktiež SZPP so svojimi predsedami p. Pavlovou a p. Matuškom.

Pri programe pre vybraných jubilantov týchto organizácií vystúpila okrem LH a DFS Vánok aj tanečná skupina Paprsky. Tieto stretnutia sa každoročne usporadúvajú v zasadačkách obecného úradu. Starosta obce Mgr. Pavol Lukáš všetkým jubilantom slávnostne zablahoželel, ale nezabudol pozdraviť všetkých starších občanov našej obce či už v Klube kultúry alebo OcÚ.

Redakčná rada obecných novín potvrdzuje slová p. starostu a pridáva sa k veľkej kytici vďaky so skláňaním sa v úcte k starobe.

*Vysoký vek tají múdrosti
bielučký vlas skrýva starosti
útrapy do tváre vpísal čas
len srdce je ešte mladé...
štedro rozdáva lásku
a nerado o priazeň žobre.*

Zuzana Koscelanská,
zástupkyňa starostu obce

ARTEFAKTY – DOKUMENTY III.

alebo reprezentácia závodu obce Prakovce.

Pri listovaní Kroniky Prakoviec nachádzam stále nové a nové impulzy, potvrdzujúce skutočnosť, že v závode Prakovce pracovali i v dávnej a nedávnej minulosti odborníci rozličných profesií, o ktorých sa dobrá povest niesla ďaleko za hranice Prakoviec.

V spojitosti s týmto pripomínam si jednu zaujímavú udalosť. Pri zhromažďovaní podkladov o histórii Prakoviec dostal sa do rúk autorom knihy „200 rokov závodu Prakovce“ prekvapujúci materiál o živote pražského rodáka Eduarda Preissa, prvého Čecha, ktorý preukázateľne precestoval celý svet. V jeho bohatom životopise sa vyskytuje i epizóda, ktorá sa vzťahuje ku Prakovciam. Po Preissovi sa zachovala stručná autobiografia, v ktorej sa zmiňuje i o tom, že v lete v roku 1848 riadil v Prakovciach odlievanie batérií 6-librových kanónov i s lafetami a vozíkmi na strelivo. Preiss, ktorý sa zúčastnil pražského povstania v roku 1848, dostal sa v lete cez Krakov do Levoče, kde už pred vypuknutím honvédskeho bojov sa zaradil do kossuthovského hnutia v Spišskej garde. Ako bývalý rakúsky kadet – delostrelec, zbehlý vo výrobe kanónov a munície, bol poverený úlohou doplniť slabý delostrelecký park revolučných vojsk. Pretože závod Prakovce bol v tej dobe dobre známy ako mimoriadne kvalitný výrobca železiarskych a hutníckych výrobkov, padla voľba jednoznačne na neho. Preiss sa vo svojich pamätiach výslovne zmiňuje o tom, že jeho batéria 6-libroviek zhotovená v Prakovciach, bola prvými mosadznými kanónmi odliatymi na území celého Uhorska. Vyslovuje obdiv a uznanie, s akou rýchlosťou a na akej vysokej úrovni zvládli prakovskí remeselníci túto náročnú výrobu. Táto batéria neskôr pod Preissovim velením výrazne zasiahla 11.12.1848 do bojov o Košice. Preiss píše, že v Prakovciach dohotovil päť kusov batérií a šiesta zostala nedokončená.

I táto malá epizóda z dlhoročnej histórie závodu Prakovce svedčí o kvalite jeho výroby.

A sme znova pri toľkokrát spomínanej hrdosti na profesiu, hrdosti na svoj závod. Nie, Prakovčania o nej nehovorili, za nich hovorila vykonaná práca, výrobky, ktoré putovali na rozličné miesta, výstavy, veľtrhy, ako o tom podrobnejšie píše p. Monika Kleknerová v dnešných Prakovských novinách. -fs-

Ak máte doma aj ďalšie materiály, dokumentujúce šikovnosť Prakovčanov, radi ich uverejníme.

TERÉNNÁ SOCIÁLNA PRÁCA V OBCI PRAKOVCE

V predminulom čísle Prakovských novín informoval starosta obce Mgr. Pavol Lukáš o schválených projektoch. Jedným z nich je aj projekt „Terénna sociálna práca v obci Prakovce“, ktorý je z 95% financovaný Fondom sociálneho rozvoja (FSR), vďaka ktorému sa vytvorili 4 pracovné miesta: 2 miesta terénnych sociálnych pracovníkov (TSP) a 2 miesta asistentov terénnych sociálnych pracovníkov (ASTP).

Na obsadenie všetkých pracovných miest bolo 24.8.2008 uskutočnené výberové konanie,

PRAKOVČANIA MAJÚ BYŤ NA ČO HRDÍ

História je svedkom doby, dňom pravdy, životom pamiatky, majstrom života a hlásateľom uplynulých čias.

Marcus Tullius Cicero

V minulom čísle Prakovských novín sa p. Svítek vo svojom článku Hrdosť na profesiu – závod Prakovce, v časti o bývalom exporte nášho závodu odvoláva na mapku z knihy „200 rokov závodu Prakovce“. Dnes už málo Prakovčanov vlastní túto knihu, ktorá bola vydaná v roku 1960. Samozrejme, obecná knižnica ju má vo svojom fonde, a tak chceme cestou novín sprístupniť mapku exportu prakovského závodu aj tým, ktorí nemajú možnosť si ju pozrieť ináč.

Sme radi, že v Prakovciach ešte máme ľudí, ktorí si na časy najväčšieho rozkvetu prakovského závodu nielen pamätajú, ale aj uschovávajú dokumenty z tohto obdobia. Jedným z nich je Filip Duplák – 80 ročný, ktorý už temer 50 rokov opatruje propagačný materiál z veľtrhu v tureckom meste Izmir, ktorého sa v r. 1959 zúčastnil jeho brat Václav Duplák, v tom čase pracovník odbytu prakovských strojárni a neskôr, v rokoch 1976 - 1979 predseda MNV v Prakovciach. Tento materiál – katalóg má názov „Ruční tvářecí stroje“ a sú v ňom zastúpené výrobky Šmeralových závodov Brno – ohýbačka plechu, Strojární Piesok – univerzálna ohýbačka plechu 2000/2

A a obrubovačky plechu, zakružovačky plechu, pákové tabuľové nožnice, pákové nožnice s dierovadlom 110/6 a okružné nožnice 1000/1,5 vyrábané v Turčianskych strojárňach, n. p., závod Strojáraň Prakovce. Pán Filip Duplák vtedy pracoval na obrubovačke XB 50/190, preto je v katalógu aj jeho fotografia.

Toto je jeden z rukolapných dôkazov, že Prakovčania majú byť na čo hrdí, že práca ich rozumia i rúk bola známa na celom svete, ako to vidíme aj na mapke.

Vzávere mi dovoľte ešte jednu perličku. Dýku, ktorú vidíte na obrázku, doniesol p. Svítekovi priateľ a kolega Václav Duplák z veľtrhu v Izmire a on na to ani po 49 rokoch nezabudol. -mk-

ktorého sa zúčastnilo 36 záujemcov. Projekt sa začal implementovať od septembra 2008 a jeho realizácia bude trvať 2 roky. Prostredníctvom práce TSP a ASTP obec zabezpečuje pomoc svojim občanom v sociálnej oblasti podľa ich požiadaviek, ako napr. poradenskú pomoc pri riešení zložitých životných situácií, pomoc pri hľadaní zamestnania, pomoc pri vypracovaní životopisu, rôznych žiadostí, pomoc pri vyplňaní tlačív, intervencia za občana v rôznych inštitúciách, pre starších občanov sa podľa záujmu bude poskytovať donáška obedov z jedálne Základnej školy a pod.

V priebehu dvoch mesiacov realizácie projektu som sa veľa krát stretla s mylným názorom, že terénna sociálna práca je určená len rómskej komunite. Služ-

by, ktoré sa terénnou sociálnou prácou zabezpečujú, sú určené všetkým občanom našej obce, ktorí takúto pomoc potrebujú. V značnej miere ide o členov marginalizovaných skupín, ktoré sú ohrozené sociálnym vylúčením.

Pomoc v sociálnej oblasti je pomerne široká a nie je možné ju na tomto mieste celú obsiahnuť. Vyššie uvedené služby, to je len zlomok toho, v čom Vám môžeme byť nápomocní. V prípade Vášho záujmu o poskytnutie pomoci z našej strany môžete sa s nami skontaktovať telefonicky na t. č. 4182 038 alebo osobne na Obecnej úrade číslo dverí 25.

Eva Lenkeyová, TSP

PRAKOVČANKA MÁ ZA SEBOU ÚSPEŠNÝ ROK

O rýchlom štarte Dychovej hudby Prakovčanka sme informovali čitateľov Prakovských novín už v prvom tohtoročnom čísle, keď sme mali za sebou viacdnové účinkovanie na karnevalových slávnostiach v Taliansku a vo Francúzsku. Od uverejnenia nášho posledného príspevku, ktorý bol venovaný účasti orchestra na festivale dychových hudieb v českom Fryštáku uplynulo vyše pol roka. Počas tohto obdobia sme navštevovali nové skladby a dôsledne sa pripravovali na vystúpenia, ktorých sme sa mali zúčastniť po prázdninách. Voľné letné dni a dovolenky ubehli veľmi rýchlo a pred nami bol náročný vikend.

V dňoch 12. až 14. septembra 2008 sa DH Prakovčanka zúčastnila celoštátnej prehliadky detských a mládežníckych dychových hudieb v Trenčíne, ktorá sa uskutočnila pri príležitosti 100. výročia narodenia významného slovenského skladateľa Karola Pádívého. Ešte v piatok večer 35-členný kolektív srdečne privítal starosta obce Pruské, kde sme absolvovali koncertné vystúpenie.

V sobotu popoludní sme sa v nových uniformách predstavili so svojim súťažným programom odbornej porote a podvečer obyvateľom a návštevníkom Trenčína. Okrem nášho orchestra sa súťaže zúčastnilo ešte šesť kolektívov. Vyvrcholením celoštátnej prehliadky bol nedeľňajší Monstrekoncert, ktorého sa zúčastnilo vyše tristo hráčov, ktorí spoločne odohrali skladby skladateľa Karola Pádívého.

Hoci Prakovčanka bola v Trenčíne nováčkou, nesklamala, jej vystúpenie hod-

notila porota veľmi pozitívne a domov si priniesla nielen cenu za pozoruhodný prínos v práci s mládežou, ale i bohaté skúsenosti a chuť do ďalšej činnosti.

Naše tohtoročné účinkovanie sme ukončili účasťou na Krajskej súťaži malých dychových hudieb, ktorá sa konala dňa 11. októbra v Helcmanovciach. Skladby odohrané v našom podaní mali úspech a ocenili to najmä diváci svojim potleskom. I keď porota vystúpenie veľmi vysoko hodnotila, Prakovčanka bola zo súťaže diskvalifikovaná pre porušenie pravidiel.

Náš mladý kolektív chcel iba prezentovať výsledky dlhodobej aktívnej práce jeho členov širokej verejnosti - rodičom, starým rodičom, priateľom, známym, priaznivcom dychovej hudby z regiónu a odbornej porote.

Mladí hráči ešte stále hľadajú odpoveď na otázku: „Bolo porušenie pravidiel naozaj dôvodom na vyradenie Prakovčanky zo súťaže?“

I napriek neprijemnému zážitku Dychová hudba Prakovčanka má za sebou úspešný rok, o čo sa zaslúžili všetci členovia svojim zodpovedným prístupom a tvrdo poctivou prácou.

Ďakujeme všetkým našim priateľom a priaznivcom za podporu a prajeme veselé Vianoce a šťastný nový rok 2009.

Mgr. Martina Sakáčová, DH Prakovčanka

Na začiatku nás bolo vyše 4000 súťažiacich...

Vitajte v Aliante 2008

alebo

Kto chce za severný polárny kruh?

(2. časť)

V minulom čísle sme vám priniesli článok Denisy Pacholskej, ktorá úspešne reprezentovala seba, svoju školu, krajinu, a určite aj rodnú obec na súťaži Aliante 2008. Jej článok v nás všetkých vzbudil hrdosť nad tým, že i v našej obci vyrastajú úspešní a odvážni mladí ľudia. O tom, čo zažila za polárnym kruhom píše v tomto článku.

To bolo motto tohtoročnej súťaže Aliante.

Súťaž, ktorá vznikla v Českej republike a pôvodne bola určená pre tamojších študentov stredných škôl, sa však v priebehu niekoľkých rokov stala obľúbenou nielen v Európe. Je zameraná na poznatky týkajúce sa NATO, histórie, geografie... V tomto ročníku bolo zapojených 14 štátov (Česká republika, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Nemecko, Holandsko, Poľsko, Rumunsko, Slovensko, USA, Veľká Británia, Fínsko, Gruzínsko). Ako povedal sám organizátor súťaže, Aliante je známe v priestore dvanástich časových pásiem: od Kalifornie, až po Kaukaz. Súťažiacim sa môže stať študent strednej školy vo veku 15-19 rokov.

Celé prázdniny som sa tešila na posledné dva augustové týždne a vytúženú cestu do Nórska pre víťazov Aliante 2008.

Tak teda:

zbalit kufre a na 12 dní vyrážame do sveta ...

Trasa našej exkurzie viedla, poväčšine letela či plávala mestami Praha - Kodaň - Oslo - Bodo - Bergen - Stavanger - Oslo - Londýn - Praha.

Prvá zastávka a noc za severným polárnym kruhom s polárnym dňom, kedy slnko zapadlo na pár hodín, bola v prekrásnom meste Bodo. Je sklbením severskej prírody a pravej nórskej kultúry. Stáť

na úpätí fjordu, vystúpiť na maják, pozorovať morské víry, drsnosť čarokrásnej prírody, kde teplotné výkyvy a zmeny počasia skúšali náš termo a nepremokavý výstroj, bolo nezabudnuteľným zážitkom. V tomto meste sme navštívili aj múzeum nórskej kultúry.

Našou nasledujúcou zastávkou bol Bergen. Deň strávený na Námornej základni Haakonvern bol veľmi zaujímavý. Sledovali sme výcvik potápačov, vyskúšali pobyt v simulátoroch ponorky a inej vojenskej techniky.

Jazda zubačkou a pohľad z vtáčej perspektívy na Bergen, potom návšteva veľkoplošného akvária a večer v starobyľom mestečku zapísanom v zozname UNESCO. Mali sme možnosť vidieť pôvodnú nórsku architektúru s typickými drevenými domčekmi s trávnatými strechami, sieť malebných uličiek, obchodov a všade symbol Nórov - trollov v rôznej podobe a veľkosti.

Ďalší deň sme sa plavili loďou do mesta Stavanger. Návšteva ropného múzea vniesla mnoho zaujímavostí. Deň prednášok v Jatta (Joint Warfare Centre, National Joint Headquarters) sa nám páčil. Dozvedeli sme sa veľa nových poznatkov.

Prvý deň v Oslo sme strávili nielen v NAC (severoatlantickom centre), ale boli sme aj v Nobelovom centre mieru, na ministerstve obrany, prechádzali sme sa po streche novej opery ...

Cieľ Rygge (vojenská základňa). Briefingy boli zväčša zaujímavé. Vedomosti o výcviku vojakov, o obrane či misii v Afganistane sa nám určite zídu. Sobota bola voľným dňom. Rozhodli sme sa stráviť ho v lone prírody. Naším cieľom sa stalo jazero Ullevallseter. Hoci nás túra vyčerpala, máme z nej pekné zážitky.

Nedeľa bola venovaná hlavnému mestu Nórska. Spoznávali sme Oslo. Boli sme vo vikingskom múzeu, obdivovali pozostatky zachovaných vikingských lodí, vozov a nástrojov. Pozreli sme sa na známy skokanský mostík Holmenkollen. Boli sme v parku Vigelandsparken, kde nás zaujala scenéria umeleckých sôch.

Večer sme cestovali do Renu. Na tejto základni sme strávili noc v tábore. Spali sme v stanoch, aké sa používajú na misiách v Afganistane. Bol to zážitok. Počas dňa v Renu sme okrem briefingov spoznali aj túto základňu. Videli sme množstvo vojenskej techniky... a chvíľu sme pozorovali vojakov pri výcviku.

Po návšteve Renu sme sa vrátili späť do Oslo a nasledujúci deň na nás čakala už len cesta domov.

Naša dvanásťdňová expedícia sa skončila.

Keď sme sa s tímovou spolusúťažiacou zapojili do Aliante 2008, vidina Nórska pre víťazov bola v nedohľadne. Petra sa zasmiala a odvetila: „Nebľázní, je to veľmi náročné.“

A predsa. Zvládli sme to. Obstáli sme v medzinárodnej súťaži, naučili sme sa spolupracovať na medzinárodnej úrovni. Videli sme a čiastočne aj zažili vojenský život. Spoznali sme veľkú časť Nórska. Máme množstvo nových vedomostí, nových zážitkov, nových kamarátov, nezabudnuteľných spomienok ...

Denisa Pacholská

Prakovčania v Cisárskom a kráľovskom námorníctve (K.u.K. KRIEGSMARINE)

Keď počujeme hovoriť o Prvej svetovej vojne, vybaví sa nám veľmi dávne udalosti, o ktorých vieme iba z histórie. Práve pred 90-timi rokmi sa táto vojna skončila. Aj keď som sa narodil 40 rokov po nej, mal som možnosť do mojich 12 rokov počúvať spomienky na 1. svetovú vojnu od môjho deda Ondreja Leláka, ktorý sa jej zúčastnil za Rakúsko-Uhorska ako námorník-delostrelec na krížniku Szent István. Boli tam aj ďalší občania našej obce Prakovce, Koloman Sadvár, Ján Murňák, Ján Hojstrič a Ján Nižník. Taktiež aj Ján Kaľavský z Jakloviec. Narukovali k 71. trenčianskemu pešiemu pluku, odkiaľ boli zaradení k námorníkom R-Uh.

Ján Murňák (1893-1960), vľavo manželka Katarína rod. Haussová, vpravo sestra Viktória vyd. Repelová

Neboli vždy spolu na jednej lodi. S bratom sa pamätáme, ako dedo spomínal vyhľadávanie a likvidovanie lodných mín, za ktoré mal potom voľno opustenia posádky v prístave a aj finančné prílepkovanie. Na lodi spali v sieťach priviazaných k žrdiam. Neboli sme sami, ktorým rozprával zážitky z bojov. Viacerí, vtedy asi pätnásťroční mladíci dodnes spomínajú na jeden príbeh, ako bol zostrelý železničný most ponad deltu prechádzajúceho vlaku, ktorý sa skĺzol „jak lancušek do mora“.

Každý námorník mal v torbe železnú

zásobu konzerv, ktorú volali „tartaľik“. Túto mohli použiť po dlhšom nedostatku stravy iba na rozkaz! Dôstojníci prísne kontrolovali, či má každý tartalík. Kto nemal, boli za to prísne fyzické tresty. Začiatkom februára 1918 začala v Boke Kotorskej vzbura námorníkov proti vojne. Jednou z príčin vzbury bolo aj hladovanie. Vzbury sa zúčastnili aj námorníci z Prakoviec, za čo boli prenasledovaní. O tom je aj písomný dôkaz, ktorý vlastní vnuk jedného z námorníkov Gustáv Hojstrič st. Po niekoľkých dňoch velenie vzburu potlačilo a štyroch námorníkov označených ako vodcov po súdnom procese popravili.

Ondrej Lelák (1892-1970)

Zväz bol 10.6.1918 neďaleko ostrova Premuda objavený dvojicou hľadajúcej talianskych torpédových člnov, keď jeden z nich ráno po 3.00 hod. vystrelil dve torpéda a zasiahol Szent István do zadnej kotolne. Tlaková vlna pri výbuchu zmietla z paluby niekoľkých námorníkov a niekoľkých roztrhala. Takto si

na tento moment spomínal náš dedo a Koloman Sadvár. Námorníci ihneď začali so záchrannými prácami, a to tak, že sa snažili zaplátať praskliny plechmi, čo sa im však nepodarilo. Krížnik naberal čoraz viac vody a začal sa nakláňať na pravú stranu. Námorníci nemohli opustiť loď bez rozkazu. Tí, ktorí skočili do mora, boli zastrelení. „Keď videli, že loď sa nedá zachrániť, dostali povel opustiť loď a brali so sebou kusy nábytku, aby sa v mori neutopili,“ spomína pani Irena Kleknerová, dcéra pána Sadvára. Na túto dramatickú udalosť spomínal aj náš dedo, ktorý si myslel, že je im koniec, že sa to nedá prežiť. Po 6.00 hod. sa krížnik prevrátil kýlom nahor, a zostal tak ešte 5 minút. Námorníci tak mali čas odplávať, aby ich nestiahol vír. Flotila dostala rozkaz na ústup a námorníkom nemal kto pomôcť. Časť námorníkov sa dostala na zásobovaciu loď, druhí doplávali k brehu. O život prišlo 87 námorníkov a vyše 700 sa zachránilo.

Potopenie Szent István

Prakovčania mali veľké šťastie a všetci sa zachránili. Námorníkov stiahli späť do Puly. Po skončení vojny sa rozpadla monarchia a vznikol Československý štát. Námorníci boli rozpustení a vrátili sa domov. Dedo bol na vojne spolu šesť rokov,

Potopenie Szent István

za ten čas bol raz doma na dovolenke, mal na to dva mesiace aj s cestou. Doma pobudol v skutočnosti len pár dní. Okrem spomienok ostali po ňom aj fotografie v námorníckom, postriebrená polievková lyžica, čajová lyžička, ktoré používal na lodi a mosadzná pracka z opasku, všetko so znakom monarchie. Najväčšou výzbrojou krížnika boli štyri otočné delostrelecké veže, ktoré mali po tri delá raže 305 mm vyrobené v Škode Plzeň a pancier o hrúbke 280 mm pochádzal z Vítkovických oceľiarní. Jednu vežu obsluhovalo 91 ľudí! Krížnik bol vyzbrojený ďalšou palebnou silou, napr. 12 x 150 mm, 18 x 70 mm, torpéda 533 mm a iné. Dlhý bol vyše 152 m a široký takmer 28 m. Súčasná poloha vraku je 32 km od ostrova Premuda.

Stanislav Lelák, Jaroslav Lelák

Video potopenia Szent István si môžete pozrieť na internetovej adrese:
<http://www.youtube.com/watch?v=hWO-AUT8HDE>

*Mrazivé Vianoce, všade biely sneh,
 konečne pokoj, nebo plné hviezd.
 Je tu čas sviatočný, keď stromček
 sa ligoce, prajeme zo srdca
 krásne Vianoce*

KLOPTAŇ

Kopec, hora, nádherná príroda, skrátka miesto v nadm. výške 1154 m, o ktorom možno, milí čitatelia, ani neviete. Miesto, ktoré turistom, poľovníkom a milovníkom prírody nie je neznáme. Preto je pre Prakovčanov veľmi vzácna, píše v tomto článku členka redakčnej rady Bc. Jana Matzová.

Masív Kloptane vo výške 1154 m n.m. leží v podcelku Kojšovskej hole a je jedným z čarovných zákutí Slovenského rudohoria. Stal sa súčasťou života obyvateľov

obce Prakovce aj vďaka tomu, že pred niekoľkými desiatkami rokov, tak ako všade vo svete, boli ľudia sústredení viac na dianie v prírode a na život okolo seba.

Na Kloptaň a pod Kloptaň sa chodievalo na lesné plody. Každý, mladý i starší Prakovčan na Kloptani bol a presne vedel, kde sa nachádza, i keď ju z obce nie je vôbec vidieť. Stala sa námetom piesne starých Prakovčanov.

Od Kloptani šňih leci, ňelapaj me za pleci, ulap ty me za bočky, poboškaj mi gambočky.

Starých Prakovčanov spájala s Kloptaňou aj iná pracovná povinnosť. Keďže v našej lokalite sa ťažila ruda, všade naokolo bolo viacero baní. Na Kloptani bola klopačka, ktorá zvolávala baníkov na šichtu, a tak dala tomuto vrchu aj názov. My to už poznáme jedine z piesne: Vstávaj Honzo hore na baňu klopať, keď neskoro prídeš, fárať ti nedajú. Od nepamäti bola na Kloptani vyhládoková veža a zároveň triangulačný bod „patria“.

Dnes sme viac sústredení na život cez televíznu obrazovku alebo počítač. Z tohto dôvodu mnohí Prakovčania ani nevedia, kde sa Kloptaň nachádza a nikdy na nej neboli. Turistom, poľovníkom a milovníkom prírody však nie je neznáma. Práve naopak, pre turistov sa stala srdcovou záležitosťou. Členovia KST Prakovce prišli s myšlienkou na mieste starej „patrie“ postaviť novú rozhľadňu. Maketu a projekt s menšími úpravami staviteľov zhotovil Ing. Pavol Šimko. Rekognoskácia terénu bola vykonaná 19. 4. 1998. Na výkopových prácach, vynášaní stavebného materiálu, betónovaní, lúpaní klátov, osadení a stavbe drevenej konštrukcie sa podieľali Jozef Nižník, Milan Jánošík, Ing. Emil Pindroch, Peter Imling, Pavol Šimko st., František Vozár, Štefan Šimko ml., Jaroslav Klekner, Emil Eližer, František Kreheľ. K týmto staviteľom postupne pribúdali ďalší, ktorí chceli priložiť ruku

k dielu: Jozef Česlák, Michal Kaľavský, Ing. Jozef Pojdák, Ing. Vladimír Pindroch, Peter Olexak, ba aj mladí turisti z Medzeva. Stavba rozhľadne by bola nemožná bez príspevkov sponzorov. Všetci sponzori sú vymenovaní na tabuli priamo na rozhľadni. Menovite spomínam v tomto článku iba staviteľov, lebo ich mená sa z iných písomných zdrojov nedozvieme.

Rok 2000 privítali turisti a všetci milovníci prírody už spolu s rozhľadňou na Kloptani. A že ľudovú tvorivosť nepokorila ani modernizácia svedčia slová tejto piesne, ktorá je z tvorivej dielne KST Prakovce.

*Rok dvatišic už je pre dzverami
Privítac ho podzme na Kloptaň
Pujdu šicki, veľki, stari, mladi,
Nihto v chace ňešme zostac sám.*

*Na Kloptani rozhľadňa už stojí
Pud ňu vatra pripravená vzplac
Okolo ňej šňih je odrucani
Už len šampus treba otvirac.*

Z ich dielne ponúkam i časť textu ďalšej piesne o Kloptani:

*V náručí hôr slovenských je jeden krásny kút.
V tieni stromov zelených objavíť ho skús.
Túžba ňa tam zavedie i značka zelená,
je tam krásne prostredie, rozhľadňa drevená.*

*Ref. Naša Kloptaň nás vždy láka,
parta priateľov tam čaká,
tam sa spevom víta nový rok.*

Kto si chce vypočúť všetky piesne o Kloptani, tie staré, nové a byť pri zrode ďalších, nech sa vyberie na Nový rok (1. 1. 2009) na Kloptaň tak, aby na pravé poľudnie bol prítomný na novoročnom stretnutí.

O tom, že rozhľadňa na Kloptani neslúži iba miestnym, svedčí i vrcholová kniha, v ktorej nájdete zápisy od turistov z rôznych kútov Slovenska, ba i sveta.

-jm-

Vyznanie

Na jar mladý a pekný
v lete bohatý a štedrý,
v jeseni očarujúco farebný,
v zime pokojný a trpezlivý.
To znova každý rok dokážeš len ty,
STROM.

Mária Vilčková

December

V Prakovciach bolo nepísaným zvykom, že v období od 25. novembra do 15. decembra sa až na malé výnimky, uskutočnila v každej rodine zabíjačka. Bola to vždy veľká udalosť v rodine. Tešili sa na ňu všetci členovia rodiny. Z každej zabíjačky deti roznášali kotlovú polievku s hurkou rodine, známym a susedom. Tí najbližší dostali k tomu i klobásku a kus mäsa. Keďže to bol zvyk takmer v každej rodine, Prakovčania sa v priebehu niekoľkých týždňov týchto dobrôt až prejedli. Po zabíjačke sa vyprážal „šmolec“ a údielo mäso, aby údené špecialitky a klobáska boli pripravené na vianočný stôl.

Významným sviatkom bol Mikuláš. Zvlášť sa naň tešili deti a rodičia sa im skromnými darčekom snažili spraviť radosť. Po dedine pravidelne každý rok chodil Mikuláš s čertom.

Predvianočný čas začínal 12. decembra výkladným jarmokom v Gelnici, kde si mohli rodiny zadovážiť potrebné veci k Vianociam.

Oslava vianočných sviatkov bola v celej obci i v každej rodine vždy slávnostná a veľmi dôstojná. Prípravy na Vianoce boli dôkladné. Čo sa týka jedálneho lístka, v prevažnej miere mal takúto podobu. Na vianočnom stole nemohla chýbať kapustnica, lokša, pražené údené rebrá s grulovníkmi, beluše a kuchy s makovými rožkami. Ryba v tej dobe ešte v Prakovciach nebola zaužívaná. Ujala sa až po 2. svetovej vojne. Najdôležitejšie bolo to, že celá rodina bola pokope. Po večeri išli deti spievať koledy k starým rodičom a iným blízkym

Vianoce v Prakovciach kedysi a dnes

príbuzným. Na polnočnej omši sa zúčastňovala veľká časť občanov. Na Božie narodenie sa chodievalo od rána vinšovať a potom, po omši poobede sa rodiny navzájom navštevovali. Na Štefana bola vždy v krčme a kasíne štefanská zábava.

Posledný deň v roku Silvester nebol až tak veľmi v obci oslavovaný. Bola síce silvestrovská zábava, ale v popredí bolo tzv. čakanie nového roku. Toto predvianočné a vianočné obdobie sa v rovnakej podobe roky opakovalo.

Takto si na toto obdobie spomína Emil Andraško vo svojej knihe Putovanie po starých Prakovciach, takto ich poznáme zo spomienok našich starých rodičov. My, súčasníci, môžeme posúdiť, v čom sa odlišujú od týchto súčasných Vianoc. Určite ubudlo zabíjačiek, tie sú v domácnostiach skôr výnimkou. Aj napriek tomu v predvečer Mikuláša deti očakávajú jeho príchod. Mikuláš sa prejde pomedzi činžiaky a paneláky sprevádzaný čertom či anjelom. Vianočné darčeky sa rovnako, ako pred mnohými rokmi dajú zohnať na predvianočných Gelnických trhoch. Zaujímavé je, že aj vo zvyčajnom dátume ako pred mnohými rokmi. Každý sa teší na vianočnú večeru, ktorá je oveľa pestrejšia a menu rozmanitejšie aj vďaka súčasnému zloženiu obyvateľstva. V oknách žiaria pestrofarebné

svetlá vianočných stromčekov. Polnočná omša sa znova stala súčasťou života väčšiny obyvateľov. Spomienkou na koledníkov z minulých čias sú deti z detského súboru Vánok, ktoré poobliekané do krojov sprítomňujú tento krásny dedinský zvyk. Preto, kým zasadnete k štedrovečernému stolu, skúste sa pozrieť zopárkrát z okna na ulicu. Určite zbadáte krojovných koledníkov a možnože ich budete počuť koledovať priamo vo vašej bytovke. V čom sú Vianoce iné? Ubudlo žiarivé svetlo lampášikov, za svitu ktorých sa chodievalo na polnočnú omšu a pribudlo svetiel áut. Pribudlo darčekom, niekde možno na úkor susedskej spolupatričnosti. Televízne programy sa predháňajú v tom, ako nás zabaviť, no i napriek tomu mnohí ľudia si o tomto čase viac uvedomujú osamelosť. Je to rôzne. Isté je však jedno. Radosť z očakávania príchodu Vianoc zostala rovnaká a viditeľná je hlavne v detských očiach.

-jm-

Slovami sme priblížili, ako asi vyzerali Vianoce v Prakovciach kedysi dávno. Nedá sa to sprítomniť obrazom. Nuž aspoň sa pozrime, ako vyzerala domácnosť niekedy na začiatku 20. stor. v Prakovciach.

Vážení čitatelia. Ďalšiu, poslednú časť NÁREČOVÉHO SLOVNÍKA uverejníme v budúcom, marcovom čísle.

Každý deň robím to, čo ma baví

a čo som chcela robiť celý život. Nevieť, či existuje umelecká výtvarná tvorivosť alebo práca, ktorú by som nevykúšala.

Kraľuje si vo svojom dome, ktorý vás očarí originálnou voľbou prevedenia, zariadenia, ktoré dýcha črtami autorky krajinomalieb, rôznych obrazov a umeleckých predmetov pani Mgr. Mariany Páleníkovej. Milá, skromná, nevtieravá – takáto je bývalá učiteľka, ktorá v čase praxe nestihala naplno rozvinúť veľký talent, ktorým je obdarená. Teraz neobmedzene tvorí. Svoje diela vystavuje v Gelnici a chýr o jej umení je už dávno na celom území Slovenska, ba aj v zahraničí, kde už svoje obrazy má, konkrétne aj v Kanade.

My sme jej oslovili z dôvodu výstavy jej tvorby v priestoroch Obecného úradu v Prakovciach v predvianočnom čase v trvaní jedného týždňa, ktorú ukončí počas jednodňového Vianočného jarmoku 19. decembra 2008. Počas výstavy budete mať možnosť si jej diela zakúpiť alebo objednať.

-zk-

*V nebi niekto ráta z lupienkov margariet
ľúbi, či nelúbi a sneží to na svet.
Je to celkom blízko, nastav k nebu tvár,
vločky hladkajú ta, už ich nie je pár.*

*V nebi niekto ráta z lupienkov margariet
ľúbi, či nelúbi a sneží na svet.
Zimný anjel krídla na mesto ukladá,
mráz je cukor z torty a zima zosladla.*

*Tak spievaj, spievaj:
„Vianoce, Vianoce, ticho sneží v nás,
Vianoce, Vianoce, konečne sú zas.“*

Výstup na Gerlachovský štít (2655 m n.m.)

Dňa 6. 9. 2008 sa päťčlenná skupinka turistov z KST Prakovce na čele s horským vodcom Emilom Pindrochom odhodlala zdolať náš najvyšší štít Gerlach.

Do Vysokých Tatier sme prišli o 6:30. Odtiaľ sme pokračovali autom až na Sliezsky dom (1670 m), čím sme si ušetrili približne dve hodiny šľapania. Nebolo to z lenivosti, ale čakal nás ešte náročný výstup.

Od Sliezskeho domu vedie zeleno značený turistický chodník. Ním sme sa približne po hodine chôdze dostali až k odbočke na Velickú próbu. Odtiaľ je povolený výstup už len s doprovodom horských vodcov. Prechod Velickou próbou je náročný, na niektorých exponovaných miestach je kvôli bezpečnosti potrebné použiť lano. Cesta nahor bola obtiažna a namáhavá. S veľkou dávkou opatrnosti bolo potrebné prekonávať ťažké a nebezpečné výstupy, ktoré spomaľovali náš postup. Aj napriek tomu sme sa po štyroch hodinách ocitli všetci až na samom vrchole Gerlachovského štítu s nadmorskou výškou 2655m. Nasledovalo podanie si rúk a gratulácia od nášho vodcu a len krátka vetička k tomu: „No tak už na Slovensku vyššie byť nemôžete.“ Po štvrt hodinovej prestávke sme začali zostupovať smerom do Batizovskej doliny, kde sme museli zdolať nástrahy pred Batizovskou próbou a v nej až k Batizovskému plesu. Zostup trval približne niečo vyše štyroch hodín. Pri Batizovskom plese sme sa napojili na červeno značený turistický chodník a neskôr po žltej značke sme zišli do Vyšných Hágov.

Veľké poďakovanie patrí nášmu vodcovi Emilovi Pindrochovi, ktorý nám umožnil uskutočniť tento nazabudnuteľný výstup.

Milan Kysela ml., Ján Kovalčík,
Lukáš Imling a Matúš Kysela.

Vrcholová fotografia

Oddych

Video z výstupu je zverejnené na web stránke:

<http://www.ceknito.sk/video/222691> alebo

<http://videoalbumy.azet.sk/gerlachovsky-stit-2655-m-n-m/dYFkZbdgxFgj0L3i>

FUTBAL

Futbalový klub Prakovce svoje pôsobenie za posledné obdobie zhodnotí na decembrovej členskej schôdzi, takže futbalovú verejnosť v širšom rozsahu o dani vo futbale a o príprave na jarnú časť oboznámime až v marcovom vydaní Prakovských novín.

Teraz len stručne:

„A“ mužstvo dospelých skončilo po jesennej časti na druhom mieste (tabuľka). Pri súčasnom stave môžeme byť spokojní. Nebyť domácej prehry v derby s Helcmanovcami sme mohli prezimovať na 1. mieste. Mužstvo v jesennej časti reprezentovali títo hráči: brankári Stanislav Dorčák a Vladimír Csizar, hráči Michal Lipták, Vlastimil Šimko, Marek Pisko, Martin Kuchta, Eduard Stoklas, Jakub Leško, Štefan Silla, Michal Lukáš, Miroslav Lapšanský, Marek Vaškovič, Ludovít Kujniš, Vladimír Regec, Dušan Slovinský, Radovan Jančík, Tomáš Kuchár, Viktor Ujcák, Ondrej Grajcar.

Tréner Milan Lenďak, vedúci mužstva Vladimír Rostaš.

Tab: 1. HELCMANOVCE	14	9	1	4	29 : 11	28 B
2. PRAKOVCE	14	8	2	4	33 : 19	26 B
3. GEMERSKÁ HÔRKA	14	8	0	6	30 : 20	24 B

V tabuľke je započítané už predjarné 14. kolo.

Dorast Prakoviec pod vedením trénera Jozefa Slovinského a vedúceho mužstva Vojtecha Čížika dosiahol v novovytvorenej dorasteneckej súťaži V. ligy 7. miesto (tabuľka):

7.	12	6	1	5	23 : 17	19 B
----	----	---	---	---	---------	------

Za pomoc pri dorastencoch treba poďakovať aj Miroslavovi Vojnovskému.

Žiaci Prakoviec obsadili po jesennej časti 3. miesto. Môžeme byť spokojní s ich účinkovaním, ale v budúcnosti sa tejto kategórii bude potrebné venovať vo väčšej miere. Mužstvu sa v jesennej časti venovali Jozef Slovinský, Jozef Findura a Pavol Križek.

Výbor Futbalového klubu Prakovce ďakuje za pomoc hlavne Océ Prakovce, ďalej Ona Náradovňa Prakovce, ale aj ostatným sponzorom, ktorí prispeli - či už po finančnej alebo materiálnej stránke. Do nového roku praje všetkým veľa športových úspechov.

Štefan Silla

*Milí čitatelia,
aby ste v čarovnej atmosfére Vianoc
zabudli na starosti všedných dní
a nový rok prežili čo najlepšie
zo srdca praje*

*redakčná rada
Prakovských novín*